

**Tisztelt Hölgyeim és Uraim! A Magyar Tudományos Akadémia Új
Doktorai! Kedves Kutatótársak! Kedves Vendégeink!**

Akadémiánk 1865-ben felavatott székházának jelenleg is folyó megújulása itt, a Díszteremben a legszembeötlőbb. Kevésbé feltűnő változás ugyanakkor az, hogy kint visszakerültek az épület középtömbjének két szélére az egykor ott lévő, majd később hosszú időre eltűnt szfinxek. Mit is jelképeznek ezek a szobrok?

A történetíró Plutarkhosz leírása szerint a szfinxek a védelmet biztosító erőt szimbolizálták az egyiptomi templomok előtt. Három „kordon” védte a teológiai bölcsességet, amelyek közül az első a bejáratnál elhelyezett szfinxszobor volt. A 18. század végén és a 19. században újraértelmezték a szfinxet mint jelképet, összevonva az egyiptomi és görög mitológiából ismert értelmezéseket. A magyarhoz hasonlóan az athéni akadémia homlokzatára is ilyen szobordíszek készültek a tudomány és a bölcsesség szentélyeként értelmezett épület szükségszerű elemeiként.

Véletlen egybeesés ugyan, hogy éppen mostanában kerültek fel épületünk tetejére a magyar tudomány központi épületét szimbolikusan védő szobrok, de ez az egybeesés szinte sorsszerűnek tekinthető. A védelemre ugyanis most meglehetősen nagy szükségünk van. A közelmúltban több nyilatkozat és írás árnyékolta be a magyar tudományos közösség bicentenáriumi ünnepségeit. E súlyos tévedéseket és szándékos félrevezetéseket tartalmazó vélemények megfogalmazói hitelteleníteni és ezáltal gyengíteni próbálják a rendre legnagyobb közbizalommal övezett nemzeti intézményt.

Tetteik motivációját csak találgatni lehet. Azt viszont sajnálatos tényként kell megállapítani, hogy kárt nem csupán a 200 éves Magyar Tudományos Akadémiának okoznak, nem csupán a magyar kutatói közösségnek, hanem az egész magyar társadalomnak. Olyan korban ugyanis, amikor ömlenek ránk az álhírek, veszélyes áltudományos okfejtések és féligazságok, szükség van egy

biztos és hiteles pontra. Az Akadémia történetének első kétszáz évében ez volt. Biztos pont, a tudomány józanságát közvetítő, egy-egy tudományterület legjobbjait összegyűjtő, egyúttal a nemzeti nyelvet és kultúrát is ápoló intézmény.

Az MTA köztestületének, ennek a 19 ezer fős tudományos közösségnek a gyengítése a tudomány eredményeit és módszereit megismertető, a kritikai gondolkodást ösztönző, mindezek révén pedig stabil tájékozódási pontokat nyújtani szándékozó törekvéseket is gyengítik.

Az igazságtalan támadások ellen védekezni kell. Szóval és tettel is. Politikai és gazdasági hatalmunk ugyan nincsen, de mégsem vagyunk sem gyengék, sem eszköztelenek. Erőnket a Széchenyi István által megfogalmazott kiművelt emberfők sokasága, közösségünk tudomány iránti alázata és elkötelezettsége adja. Tudományos és világnézeti sokszínűségünk tény, de ez semmiképpen sem probléma. Ez erény. Arzenálunk leghatékonyabb eszköze pedig a kételyekből és vitákból fakadó új gondolat, valamint a tények tisztelete. Mindezekkel Önök is találkozhattak a doktori eljárás során. Nem véletlenül ez a magyar tudományos élet egyik legfontosabb minőségbiztosítási folyamata.

Független és szigorú, az egyes diszciplínák sajátosságait tiszteletben tartó tudományos követelményrendszer, amely egy vagy akár több évig tartó, nagyon sok szereplő bevonásával folyó eljárás eredményes befejezését igényli a címet megszerezni akaró kutatótól.

Az eljárásban nem csupán a Doktori Tanács mindenkori elnöke és tagjai vesznek részt, hanem az MTA 11 tudományos osztálya, valamint Akadémiánk döntéshozó testületei is, amelyek bátran támaszkodhatnak az operatív feladatok ellátásáért felelős, az MTA Titkárságán dolgozó kollégák munkájára.

Az eljárási folyamat az MTA *Doktori szabályzata* alapján zajlik az első perctől az utolsóig. A szabályzat szigorúan korlátoz minden nem szakmai indíttatású

beavatkozást az eljárásba. Ebben nincs helye politikának, vagy bármilyen ideológiai szempontnak.

Az MTA doktora cím megszerzésére vonatkozó eljárás minden lépése szakmai, ügyrendi és tudományetikai felügyelet mellett zajlik, akárcsak az eljárás egyes szakaszaiban esedékes döntések meghozatala, és a cím odaítélése a megszerzésének feltételeit teljesítő személyeknek.

Kedves Kutatótársak, az MTA Új Doktorai!

Önök mindezt pontosan tudják, mert az elmúlt években megtapasztalták. Mint ahogyan azt is látniuk kellett, hogy a tudományos teljesítménynek mércét állító *Doktori szabályzat* és az abban foglalt követelményrendszer folyamatosan változik a tudománnyal együtt. Csak így lehet korszerű, a kor kihívásaira felelő szabályzatunk, amelynek birtokában bizvást állíthatjuk: az MTA doktori eljárása Magyarországon egyedülálló minősítési rendszer, amely minden, jelentőségét csökkenteni hivatott törekvés ellenére különleges értéket képvisel. Nem csupán az azt elnyerő kutatók számára, hiszen az MTA doktora címmel nemcsak ők – idén Önök –, hanem az Önöket foglalkoztató egyetemek, kutatóintézetek, kutatóhelyek is gazdagodtak, bizvást állíthatjuk, hogy munkahelye presztízsének erősítéséhez e címmel minden jelenlévő hozzájárult.

Kérem Önöket, hogy az MTA doktora cím birtokosaként legyenek nem csupán kutatóhelyük, hanem egyúttal Akadémiánk „követei” is. Emeljék fel szavukat, ha szólni kell az Akadémia elleni megalapozatlan vádak miatt. Szóljanak akkor is, ha tudománytalan állításokkal találkoznak. Magyarázzák el – ha kell újra és újra –, hogy milyen módszerekkel és hogyan dolgozik a tudomány, és miként lehet a tudományosan megalapozott állításokat megkülönböztetni a hiteltelen, áltudományos nézetektől.

Ha a tudomány tekintélyét védik, akkor a Magyar Tudományos Akadémia által képviselt értékeket is védik. Kiállnak Széchenyi István ideáiért, tisztelegnek az egykori főtitkár, Arany János tudományszervező teljesítménye előtt, hozzájárulnak a művészeteket a tudományokkal egyenrangúnak tekintő Szentágothai János nézeteinek megőrzéséhez, ápolják a megújulást és értékmegőrzést együtt képviselő Kosáry Domokos szellemi örökségét.

A székház tetején látható szfinxek jelképes védelmén túl ezzel valóságosan is tesznek egy 200 éves nemzeti intézmény megtartásáért és mindannyiunk jövőjéért.

Köszönöm figyelmüket, és gratulálok az elnyert címhez!